

Piimatööstuse 2017. aasta üheksa kuu ülevaade

Joosep Lukk

*peaspetsialist / kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond
21.12.2017*

Lühikokkuvõte

- Piimatööstuse müügitulu oli 2017. aastal üheksa kuuga ligi 299 mln eurot ja kasvas 27%. Sektori kogukulud kasvasid 16% ning olid kokku 280 mln eurot. Kogukasum oli 19 mln eurot. Investeeriti 5,4 mln eurot, mida oli varasemast 35% vähem.
- Toodeti ligi 597 900 tonni toorpiima, mida oli 0,2% vähem kui eelneval aastal. Piimatooteid toodeti eelmise aastaga samas mahus – 164 000 tonni.
- Toorpiima kokkuostuhind kasvas, tonni keskmine hind oli 322,7 eurot, mis oli 2016. aastaga võrreldes 48% enam. Toorpiima kokkuostuhinna tõustes on suurenenud jätkuvalt ka toorpiima väljavedu, aastaga võrreldes 70% ja moodustades käibest kolmandiku. Piimatoodete ekspordi käive kasvas 44% ning oli ligi 117 mln euro suurune. Piimatooteid imporditi 46 mln euro väärtuses, mis suurenes eelmise poolaastaga võrreldes 36%.

Sissejuhatus

Eesti piimatöötlemise sektori ülevaate tegemisel on kasutatud **Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika avaliku andmebaasi andmeid¹, mis hõlmavad üheksa kuulist (kolme kvartalist) vaatlusperioodi**. Ülevaates esitatud piimatoodete hinnainfo põhineb Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) ja varasemalt Kantar Emori (endine AS TNS Emor) kogutavatel andmetel. Piimatööstuse võrdluse korral toiduainetööstusega sisaldavad toiduainetööstuse andmed lisaks toiduainete tootmisele ka joogitootmise andmeid.

Piimatööstuse statistilisi näitajaid tõlgendades tuleb arvestada, et valimisse kuulub erineva tegevusvaldkonna ettevõtjaid sh ettevõtjad, kes ei tegele ise toorpiima kokkuostu ja esmase töötlemisega. Seega on antud ülevaates käsitletud sektori näitajad kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmised ja ei pruugi kajastada kõigi sektori osapoolte olukorda võrdselt, vaid näitavad valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtjate näitajad võivad ülevaates presenteeritud keskmisest oluliselt erineda.

¹ <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/databasetree.asp>

Piimatööstusena üldistatult käsitletakse antud ülevaates piimatöötlemise sektori ettevõtteid, kelle põhitegevusala kood EMTAK 2008² kohaselt on C105:

- värske piima töötlemine, rõõsa koore tootmine, siia ei kuulu lehmatorpiima, lamba, kitse jne toorpiima tootmine;
- juustu, sh vadakujuustu ja kohupiima tootmine (riivitud juust, sulatatud juust, sinihallitusjuust jm juustud);
- muude piimatoodete tootmine:
 - piimapõhiste jookide tootmine;
 - kuiv või kontsentreeritud piima tootmine;
 - tahke piima või koore tootmine;
 - või ja muude piimarasvade ning piimarasvavõiete tootmine;
 - jogurti tootmine;
 - fermenteeritud või hapendatud piima ja koore tootmine;
 - kaseiini ja laktoosi tootmine;
- jäätise jm söödava jää tootmine (nt sorbett), siia ei kuulu toidujää tootmine.

Rahvusvaheline piimaturg

ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) piimahinnaindeks¹ oli 2017. aastal üheksa kuu keskmisena aasta algusest alates kõrgel tasemel – 202,6 punkti. Piimatootmine on maailmas tervikuna kasvanud – Austraalias ligi 3%, Uus-Meremaa ligi 2% ja USA-s 1,5%. Euroopa Liidus (EL-is) oli kolmanda kvartali lõpuks toorpiima kokkuost 4,3% võrra eelmise aastaga võrreldes suurem (+521 000 tonni), ületades 1,25 mln tonni piiri. Suurimaid kasvunumbreid näitasid Saksamaa (+123%), Prantsusmaa (+99%), Poola (+47%), Suurbritannia (+46%), Iirimaa (37%), Belgia (+33%), Taani (+23%), Austria (+20%), Hispaania (+20%), Itaalia (+19%), Holland (+18%) ja Rumeenia (+10%)³.

Eesti väliskaubandus

Piimatootmeid eksporditi üheksa kuuga 116,5 mln euro väärtuses, mida rahalises väärtuses oli varasemast 44% enam. Toorpiima väljavedu jätkas kasvamist ning oli 36 mln euro suurune (+70%). Piimatootmeid imporditi 46 mln euro väärtuses, mille osakaal kasvas 36% võrra.

Eesti piimatööstuse positsioon majanduses

Piimatöötlemise sektori moodustavad Eestis ligikaudu 25 töötlemisettevõtet ja talu, millest viis suuremat tööstust annavad 70% kogu piimatööstuse müügitulust (ilma Tere AS-i andmeteta).

Piimatoodete toodangu väärtus poolaasta arvestuses oli 269 mln eurot, mis kasvas 25% võrra. Kokku toodeti 163 500 tonni piimatootmeid, mida oli varasemast 0,1% vähem. Tootmismahult on kasvanud nii joogipiima, koore, juustu toodang; vähenes hapendatud piimatoodete, kohupiima ja või toodang (tabel 1). Kuigi või toodang oli mais, juunis, juulis ja augustist tavapärasest veidi

² Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

³ Euroopa Komisjon „European Milk Market Observatory“ <https://ec.europa.eu/agriculture/market-observatory/milk>

väiksem, siis septembris toodeti juba mõnevõrra rohkem kui eelnenud kuudel. Madalama toodanguga suvekuud mõjutasid üheksa kuu üldarvestust ja või toodang oli varasemast 31% väiksem.

Tabel 1. Piimatööstuse üheksa kuu toodang tootegrupiti 2011–2017, tuhat tonni

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Piimatoodete toodang kokku	156,0	149,7	153,6	155,5	156,4	163,7	163,5
Joogipiim	67,0	64,1	64,7	67,6	71,0	74,4	74,6
Koor	20,9	19,7	23,9	21,0	17,8	18,4	20,3
Hapendatud piimatooted (sh jogurt, joogijogurt, maitsestatud jogurt, kuumtöödeldud piim jm tooted)	32,0	30,2	29,8	29,3	28,8	31,2	30,8
Juust lehmapiimast (värske või laagerdatud juust)	16,7	18,7	18,7	15,9	17,7	17,9	18,3
Kohupiim (hõlmab kohupiima, kodujuustu, toorjuustu, kohukest, mozzarella't ja vadakujuustu)	13,4	13,5	13,9	14,2	14,2	14,3	13,9
Või ja muud piimarasvatooted (82% või ekvivalendina)	5,0	3,3	2,6	3,3	3,7	4,8	3,3
Lössipulber *	1,0	0,2	0,0	4,2	3,2	2,7	2,3

* indikatiivne, Statistikaamet ei avalda täielikke andmeid andmekaitsest lähtuvalt

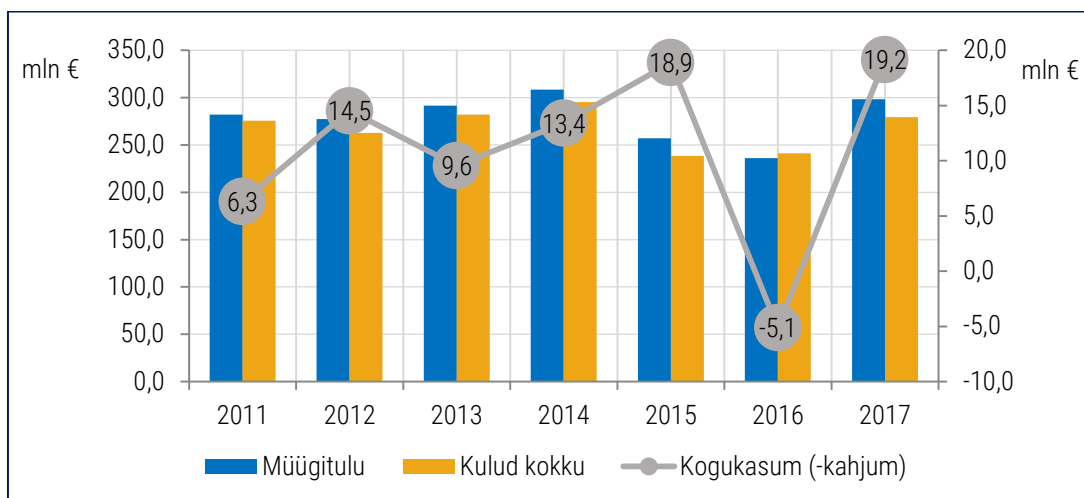
Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Eestis toodeti 2017. aastal üheksa kuuga 596,5 tuhat tonni toorpiima, mida oli aga 0,2% vähem kui eelneval aastal. Toorpiima kokkuostuhind oli varasemast kõrgem, makstes keskmiselt 322,7 eurot/tonn, mis oli 2016. aastaga võrreldes 48% enam. Piimatoodete ekspordi kasv tulenes toorpiima kokkuostuhinna tõusust (Lätis 52% ja Leedus 47%), kuna toorpiima väljavedu moodustas väärtuselt 31% piimatoodete kaubandusest.

Majandusnäitajad

SA andmetel oli piimatööstuse müügitulu 2017. aastal üheksa kuuga 299 mln eurot, mis suurenes eelmise aastaga 27%. Sektori kogukulud olid kokku 279 mln eurot ja kasvasid 16%. Piimatööstuse kogukasum⁴ oli 19 mln eurot (joonis 1).

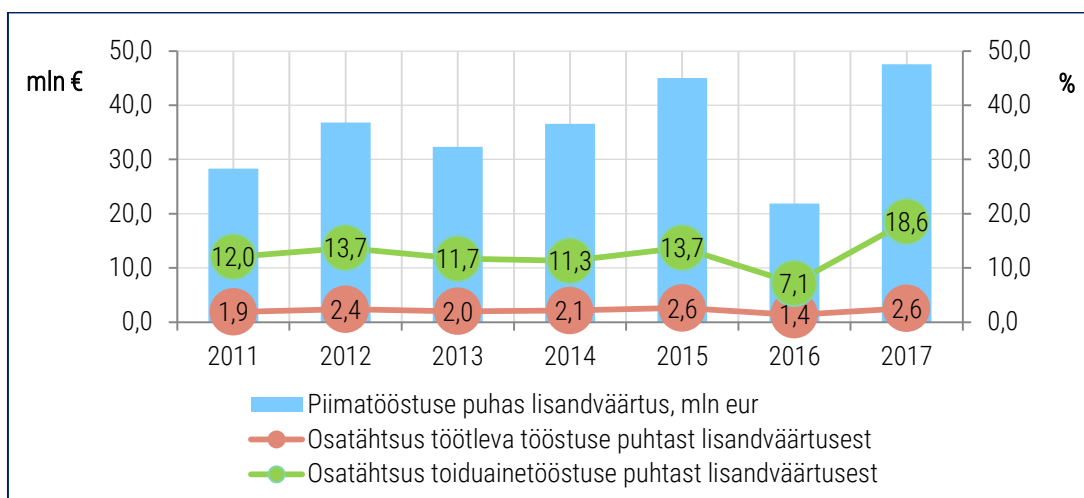
⁴ Kogukasum (-kahjum) = müügitulu – kulud kokku

Joonis 1. Piimatööstuse üheksa kuu müügitulu, kogukulud ja kogukasum 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, andmed 21.12.2017 seisuga

Piimatööstuse puhas lisandväärtus⁵ oli 48 mln eurot, suurenedes eelnevaga võrreldes 117% võrra (joonis 2). Piimatööstuse puhas lisandväärtus moodustas 2,6% töötleva tööstuse ja 18,6% toiduainetööstuse puhtast lisandväärtusest.

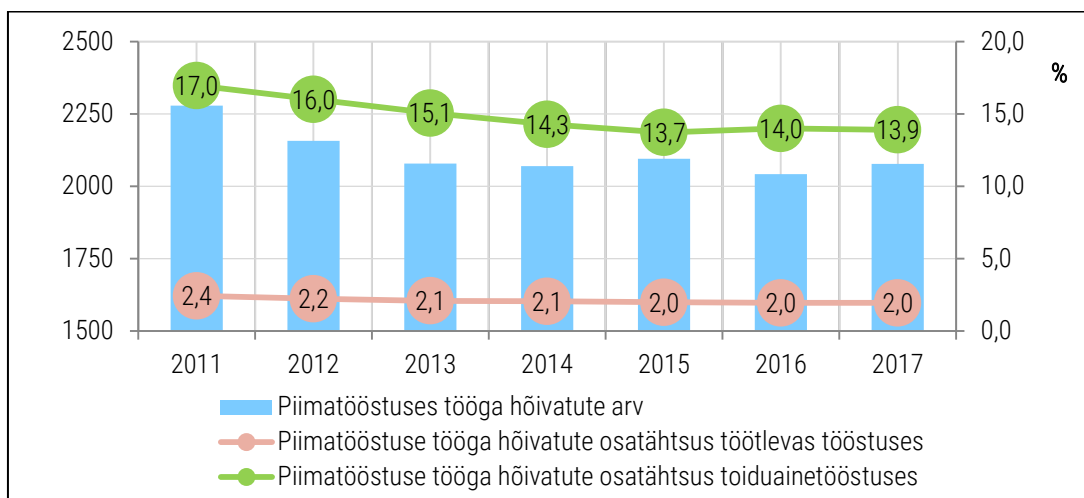

Joonis 2. Piimatööstuse üheksa kuu puhas lisandväärtus ja selle osatähtsus töötlevas- ja toiduainetööstuses 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Kasvanud on piimatööstuses tööga hõivatute arv. Keskmiselt oli piimatööstuses tööga hõivatud 2078 inimest, mida oli 1,8% rohkem kui eelneval aastal (joonis 3). Piimatööstuses tööga hõivatute osatähtsus oli töötleva tööstusega võrreldes 2% ja toiduainetööstuses 14%.

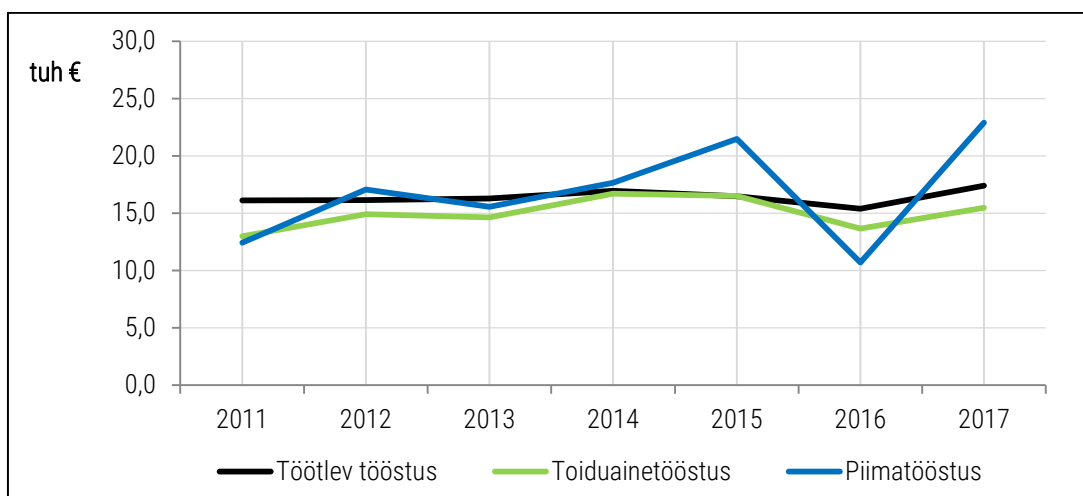
⁵ Puhas lisandväärtus = (müügitulu – kulud kokku) + tööjõukulud

Joonis 3. Piimatööstuses üheksa kuu jooksul keskmiselt tööga hõivatud inimeste arv ja selle osatähtsus töötlevas- ja toiduainetööstuses 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Piimatööstuse tööviljakus⁶ oli ligi 23 000 euro suurune ja tegi eelmise poolaastaga võrreldes läbi 114% tõusu (joonis 4). Töövilkuse kasvu piimatööstuses 2017. esimesel poolaastal tagas 2016. tootmisesse tehtud tasuvad investeeringud.

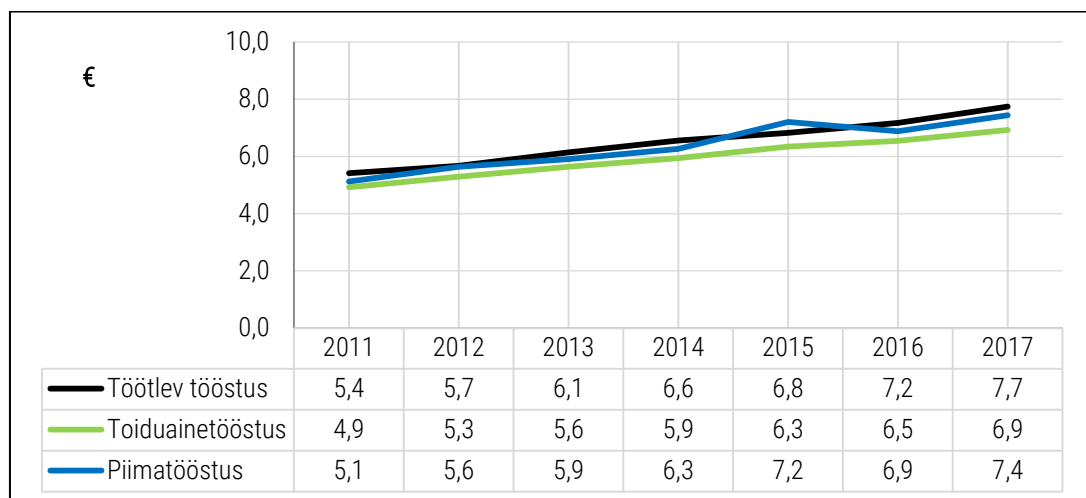

Joonis 4. Piimatööstuse üheksa kuu tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Keskmine piimatööstuse brutotootasu oli 7,4 eurot tunnis ja kasvas 7% (joonis 5).

⁶Töövilkus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv

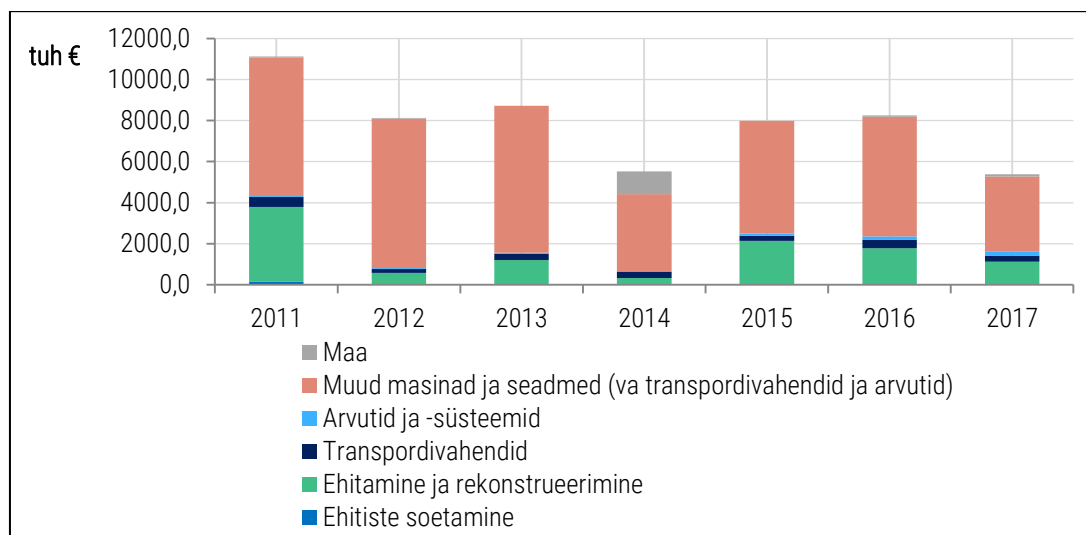

Joonis 5. Piimatööstuse üheksa kuu keskmine brutotöötasu tunnis 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Investeeringud

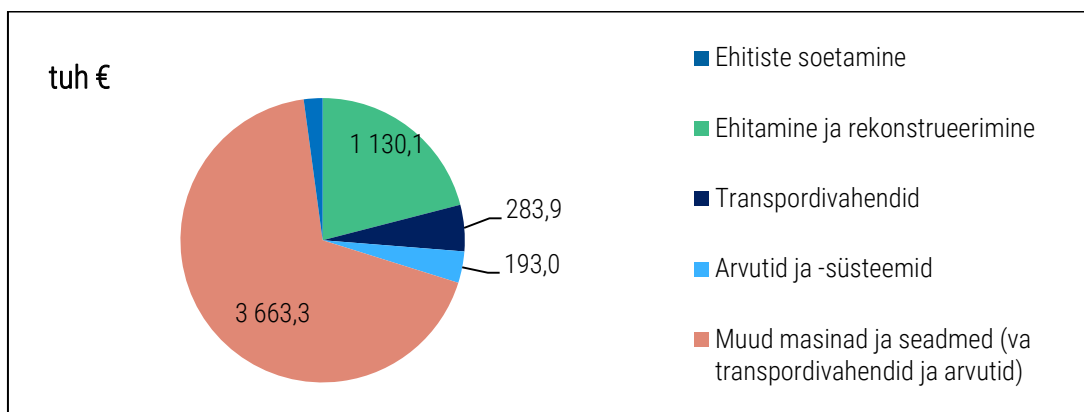
Piimatööstus investeeris materiaalsesse põhivarasse ehk tehnoloogia- ja tootearendusse 2017. aastal üheksa kuuga 5,4 mln eurot, mida oli varasemast aastast 35% vähem (joonis 6). Ilmselt avaldas sellele mõju enamasti piimatööstuste puhaskasumi vähenemine, kuigi sektori kogukasum kasvas.

Joonis 6. Piimatööstuse üheksa kuu investeeringud materiaalsesse põhivarasse 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Masinate ja seadmetesse (va transpordivahendid ja arvutid) investeeriti 3,6 mln eurot (joonis 7). Ehitamise ja rekonstrueerimise tarbeks suunati 1,1 mln eurot, arvutitesse ja -süsteemidesse investeeriti 193 000 eurot ja transpordivahenditesse 284 000 eurot.

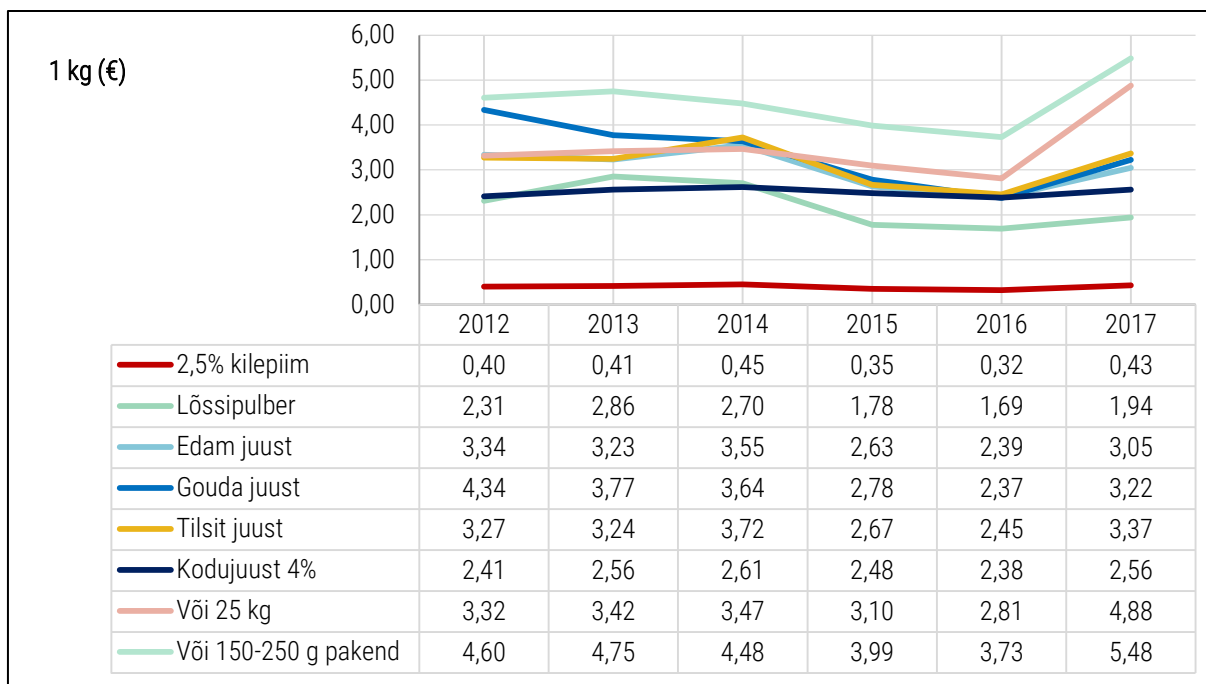
Joonis 7. Piimatööstuse üheksa kuu investeeringud 2017. aastal

Allikas: Statistikaamet, andmed 21.12.2017 seisuga

Hinnad

Alates 2016. aasta algusest kogub ja edastab turuinfot Eesti Konjunktuuriinstituut (EKI). Teenusepakkuja vahetusest tulenevalt võivad võrdluses eelmise aasta sama perioodiga (kui turuinfot kogus Kantar Emor) mõned hinnamuutused võimenduda.

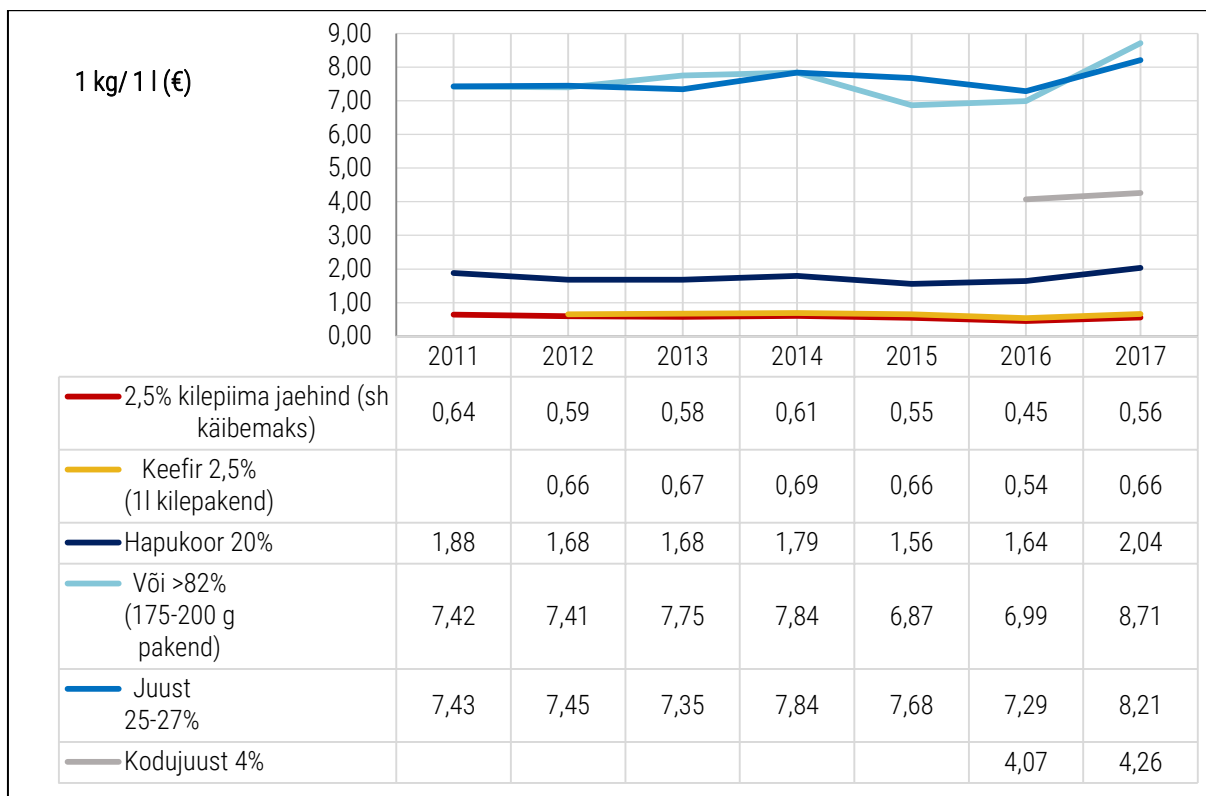
Piimatoodete kaalutud keskmised tööstusest väljamüügihinnad tõusid kõikides tootegruppides (joonis 8). 2,5%-line kilepiim maksis 0,43 €/l (+34%), Edami juust 2,93 €/kg (+22%), Gouda juust 3,05 €/kg (+28%), kodujuust 2,56 €/kg (+8%), väikepakendis või 5,48 €/kg (+47%).

Joonis 8. Piimatoodete üheksa kuu kaalutud keskmine 1 kg/l tööstusest väljamüügihind 2012–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

EKI vaatlusandmetel piimatoodete **keskmised** jaehinnad kauplustes selgelt kallinesid, järgides tööstusest väljamüügihindade tõusu (joonis 9). 2,5% kilepiim maksis 0,56 €/l (+24%), 2,5% keefir kiles 0,66 €/l (+22%), 20% hapukoor 2,04 €/kg (+24%), väikepakendis või 8,71 €/kg (+25%) ja naturaaluust 8,21 €/kg (+13%).

Joonis 9. Piimatoodete üheksa kuu keskmine 1 kg/l jaehind kauplustes 2011–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga

Piimasektori andmete võrdlev tabel

Tabel 2. Olulisemad näitajad 2016. ja 2017. aasta üheksa kuu võrdluses

	2016	2017	Muutus (%)
Piimatoodete toodang, tuh t	163,7	163,5	-0,1
Piimatoodete väärtus, mln €	215,9	269,1	+24,6
Piimatoodete eksport, mln €	81,0	116,5	+43,8
Majandusnäitajad			
Keskmine tööga hõivatute arv	2042	2078	+1,8
Müügitulu, mln €	236,0	298,5	+26,5
Kulud kokku, mln €	241,2	279,3	+15,8
Kogukasum (-kahjum), mln €	-5,1	19,2	+1820,0
Puhas lisandväärtus, mln €	21,9	47,6	+117,4
Tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	10,7	22,9	+114,0
Keskmine bruto töötasu tunnis, €	6,9	7,4	+7,2
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku, mln €	8,3	5,4	-34,9
Keskmine kaalutud tööstusest väljamüügihind			
2,5%line piim kiles, €/l	0,32	0,43	+34,4
Edam juust, €/kg	2,41	2,93	+21,6
Gouda juust, €/kg	2,39	3,05	+27,6
Kodujuust, €/kg	2,38	2,56	+7,6
Või väikepakendis, €/kg	3,73	5,48	+46,9
Keskmine jaehind			
2,5%line piim kiles, €/l	0,45	0,56	+24,4
2,5%line keefir kiles, €/l	0,54	0,66	+22,2
20%line hapukoor, €/kg	1,64	2,04	+24,4
Või väikepakendis, €/kg	6,99	8,71	+24,6
Naturaaljuust, €/kg	7,29	8,21	+12,6
4%line kodujuust, €/kg	4,07	4,26	+4,7
Toorpiima tootmine			
Piimatoodang, tuh t	597,8	596,5	-0,2
Realiseeritud piim naturaalkaalus, tuh t	426,6	432,2	+1,3
Keskmine piimatoodang lehma kohta, kg	6603	6903	+4,5
Toorpiima keskmine kokkuostuhind			
Euroopa Liidus, €/t	274,0	339,3	+23,8
Eestis, €/t	218,7	322,7	+47,6
Lätis, €/t	196,8	299,3	+52,1
Leedus, €/t	194,3	286,3	+47,3
Soomes, €/t	369,1	372,7	+1,0
Legend			
pp	protsendipunkt		
	kasvas		
	vähenes		

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, 21.12.2017 seisuga

Piimasektori andmete pikk aegrida

Tabel 3. Olulisemate näitajate üheksa kuu aegrida 2001–2017

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tööga hõivatute arv	2976	2825	2458	2697	2595	2544	2414	2352	2186	2180	2280
Müügitulu, mln €	198,2	171,5	168,6	237,9	230,9	249,1	276,2	302,2	237,0	250,2	282,2
Kulud kokku, mln €	..	168,5	161,2	235,5	230,2	240,3	261,5	289,2	223,7	242,7	275,9
Kogukasum (-kahjum), mln €	..	3,0	7,4	2,4	7,4	8,9	14,7	13,0	13,2	7,5	6,3
Tööjõukulud, mln eurot	13,2	13,5	12,7	14,9	15,9	17,8	20,6	22,5	21,1	20,2	22,0
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	11,4	10,8	14,1	6,0	10,4	9,9	33,3	13,9	10,5	9,8	11,1
Toorpiima toodang, tuh tonni	528,3	525,2	507,8	522,5	522,5
Piimatoodete toodang, tuh tonni	166,8	177,5	189,2	196,6	188,2	187,0	152,7	164,7	157,2
Piimatoodete ekspordi väärtus, mln €	66,2	102,9	113,2

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 21.12.2017 seisuga